

OBECNÁ JMÉNA PŘEJATÁ A CIZÍ VLASTNÍ JMÉNA

Základní škola a Mateřská škola, Otnice, okres Vyškov

Mgr. Hana Třetinová

Číslo a název klíčové aktivity: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Interní číslo: **VY_32_INOVACE_CJ.HT.8.08**

OBEČNÁ JMÉNA PŘEJATÁ

1. Mnohá podstatná jména obecná cizího původu se skloňují podle svého rodu a zakončení jako slova domácí, např. : **auto** (vzor město), **demokracie** (vzor růže).
2. U některých typů jmen, zejména původu **latinského** nebo **řeckého**, však zakončení 1. pádu nerozhoduje :

a) Jména mužského rodu na **-us** mají tvary podle vzoru **hrad** nebo **pán**. Většinou se zakončení -us odsouvá : *romantismus* (bez *romantismu*), *génius* (bez *génia*), v mn. čísle podle vzoru muž : *géniové*, 4.p. *génie*, 6.p. o *géniích*, 7.p. s *génii*), ale zůstává : *kaktus* (*kaktusu*), *humus* (*humusu*), tvary obojí : *virus* (*viru* i *virusu*).

b) Jména středního rodu zakončená na **-eum, -ium, -uum** mají tvary jednotného čísla a 1. a 4.p. mn. č. podle vzoru město, ostatní podle vzoru **moře** (zakončení **-um** se odsouvá), např. : *muzeum (muzea)*, *individuum (individua)*, *studium (studia)*.

c) Jména středního rodu zakončená na **-um** mají tvary podle vzoru **město** (**-um** se odsouvá), např. : *datum (data)*, *faktum (fakta)*, *centrum (centra)*.

d) Jména středního rodu zakončená na **-ma** kmen rozšiřují o **-at-** a skloňují se podle vzoru **město** kromě 2.p. č. jed., např. : *téma (tématu)*, *drama (dramatu)*, *schéma (schématu)*.

1. Úkol

Podstatná jména v závorkách dejte do náležitých tvar :

a) V literatuře jsme se zabývali (renesance a humanismus). Na jaře jsme (kaktus – mn.č.) přesadili. Tyče z (bambus) se používaly jako hůlky k lyžím. Děti chtěly jít do (cirkus), aby viděly slony. V (cirkus – mn.č.) vystupují artisté, klauni a cvičená zvířata. Musíme zvyšovat odolnost našeho (organismus). Na (glóbus) jsme hledali nížiny zemského povrchu.

b) Zaposlouchali jsme se do (cyklus) symfonických básní Má vlast od (génus) naší hudby Bedřicha Smetany. Na jaře zahrádku ozdobily (krokus – mn.č.). Propagace (rasismus) je trestná. Epidemie (tyfus) vypukla v táboře. Na obrázcích v (muzeum) byli největší (génus – mn.č.) všech dob. Jak se dostanu do (centrum) města?

2. Úkol

Podstatná jména v závorkách převed'te do náležitých tvarů :

Nejvíce jsme se věnovali (studium) bezobratlých živočichů. Uvedená (faktum) jsou pro mě nepochopitelná. K událostem v testu doplňte správná (datum – mn.č.). U fotografií v (album – mn.č.) nejsou uvedena (datum – mn.č.). Sestra studuje sedmým rokem na (gymnázium). V několika třídách pokryjí o prázdninách podlahu novým (linoleum). Pokus prováděl ve (vakuum). Bez (vízum) tě tam nepustí. Vašek usnul únavou v (planetárium). V (centrum) města se nachází kongresová hala. Chlapci si prohlíželi krokodýly v (terárium) a malé barevné rybičky v (akvárium – mn.č.). Prohlídka v Národním technickém (muzeum) začíná ve 14 hodin. Nástup na tábor je až k uvedenému (datum).

3. Úkol

Podstatná jména v závorkách uveďte v náležitých tvarech.

Správnost si ověřte v Pravidlech a Dodatku.

1. Každý z vás píše poznatky jenom k jednomu (téma).
2. Bílá nemoc a Matka jsou (drama) Karla Čapka.
3. Text doplnil několika (schéma – mn.č.) zařízení.
4. Dědeček trpí záchvaty (astma).
5. Ochotnický soubor hrál Klicperova a Tylova (drama).
6. Má vliv ozonová díra na změny (klíma) ?
7. Nerozumím nakreslenému (schéma).
8. Při pohledu z rychlolodi jsme byli udiveni helsinským (panoráma).
9. Hlavním (téma) jeho novel byla milostná (drama) mladých lidí při cestě do Florencie.

4. Úkol

Uved'te 2. pád č. jed. a 2. pád č. mn. :

1. Téma -
2. Muzeum -
3. Studium -
4. Centrum -
5. Datum -
6. Génius -
7. Drama -
8. Schéma -
9. Trauma -
10. Dilema -

Zvláštní skloňování mají jména ženského rodu typu **IDEA** (zčásti tvary podle vzoru **žena**, zčásti podle vzoru **růže**).

	<u>jednotné číslo</u>	<u>množné číslo</u>
1. pád	<i>idea</i>	<i>ideje idey</i>
2. pád	<i>ideje idey</i>	<i>idejí</i>
3. pád	<i>ideji</i>	<i>idejím ideám</i>
4. pád	<i>ideu</i>	= 1. pádu
5. pád	<i>ideo!</i>	= 1. pádu
6. pád	<i>(o) ideji</i>	<i>idejích ideách</i>
7. pád	<i>idejí ideou</i>	<i>idejemi ideami</i>

Kde se J vyslovuje, tam se také píše ! Některá přejatá POJ se neskloňují :
relé, filé, angažmá, kupé, buly, froté, šodó.

5. Úkol

Podstatná jména v závorkách dejte do náležitého tvaru :

- a) K narozeninám jsem dostala překrásnou (orchidea). O (orchidea) jsem četl v časopise Zahrádkář. Bez (orchidea) by byly pralesy chudší. Šaty nevěsty byly ozdobeny (orchidea). Neustále nám předkládal svou (idea) a chtěl, abychom se jeho (idea) řídili. Vydali Jirkovu (odysea) o putování Severní Amerikou. (Idea) otiskli na přebalu knihy.
- b) Dort byl ozdoben ovocným (želé). Chlapci hráli na hřišti (ragby). Košíček s (kiwi) zapomněla v obchodě. Dvě naše žáčky se zúčastnily (finále) v aerobiku. (Buly) nevyhráli naši hokejisté. Hovězí (filé) posypal grilovacím kořením. Na konci knihy je uvedeno (resumé). Mám rád buchtičky se (šodó). Půjdeme do (varieté).

6. Úkol

Doplňte správné tvary podstatných jmen :

V Monte Carlu jsme si v oceánografickém (muzeum) prohlíželi podmořské živočichy ve speciálních (akvárium). Fotografie zaplnily několik (album). V našem (klima) se nedaří tropickým rostlinám. Jak se těleso pohybuje ve (vakuum)? Snažte se neodchýlit od daného (téma). Vyjmenuj mi největší (génus) minulého století. Četli jsme úryvky ze Shakespearových (drama). Po ukončení (studium) na (gymnázium) bych se chtěl věnovat ekonomii. Ve školní jídelně podávají rybí (filé) s bramborovou kaší. (Kaktus – mn.č.) v zimě nezalévám. Půjdete všichni do (muzeum). Jeho (idea) mě nezaujaly. Žáci dostali volnou vstupenku na představení v (cirkus). Šest let strávil na (studium – mn.č.) v Praze.

7. Úkol (Zk.: Obecná jména přejatá)

1. Mezi jednobuněčné (organismus) patří prvoci.
2. Babička pěstuje mnoho vzácných (kaktus).
3. V (cyklus) přednášek vystoupili přední odborníci.
4. Mezi největší (génus) patří fyzik Albert Einstein.
5. Turisté měli sraz před Národním (muzeum).
6. Bratr studuje na (gymnázium).
7. Přijeli jsme do (centrum) města.
8. K uvedenému (datum) je třeba splnit úkol.
9. Náš divadelní soubor hraje náročná (drama).
10. Husité byli prodchnuti revolučními (idea).
11. Koupil jsem si krásnou (orchidea).
12. V několika (kupé) bylo ještě volné místo.

8. Úkol

Doplňte chybějící písmena :

Ar__tmet__ka, r__tmus, pol__techn__cký, r__zoto, kr__stal__zovat,
geometr__e, kr__pta, k__no, k__bernet__ka, f__lm, f__z__ka,
f__lozof__e, organ__zace, kr__ze, kr__t__ka, h__stor__e, c__sterna,
d__skuze, rev__ze, k__mono, h__g__ena, h__erogl__f, c__rkus,
c__klista, c__l__ndr, c__v__l__zace, C__r__l, c__příř, b__rokracie,
kap__tal__smus, automob__l__smus, p__žamo, tr__čko, k__logram,
p__lulka, c__garety, r__skovat, m__k__na, k__osek, l__monáda,
k__tara, f__latel__sta, f__lé, pěvecký h__t, d__eta, d__abet__k,
d__namo, bater__e

CIZÍ VLASTNÍ JMÉNA

1. Cizí jména vlastní skloňujeme většinou ve shodě se svým rodem a zakončením jako jména domácí – *Puškin* (pán), *Sofie* (růže), *Tokio* (město).
2. Slovanská jména, která jsou svým původem PŘJ, skloňujeme jako česká PŘJ – *Tolstoj* (*Tolstého*), *Čajkovskij* (*Čajkovského*).
3. Jména zakončená na **-o** skloňujeme v dalších pádech podle vzoru **pán** – *Ševčenko* (*Ševčenka*).
4. Obecně známá jména na **-e** mají ostatní pády podle vzoru **pán** a vedle toho přijímají zakončení **-ho**, **-mu**, ... podle skloňování zájmena **ten** – *Heine* (*Heina i Heineho*).
5. Méně známá jména na **-e** a neslovanská jména na **-i** skloňujeme podle zájmena **ten** – *Verdi* (*Verdiho*).

-
6. U jmen řeckých a latinských se při skloňování odsouvá zakončení 1. pádu **–os, –es, –us, –as** a koncovky jsou podle vzoru **pán** – *Sofokles (Sofokla)*, kmen se rozšiřuje o **-n-, -d-, -t-** : *Cicero (Cicerona)*, *Paris (Parida i Parise)*, *Mars (Marta)*.
 7. Cizí jména zakončená na **–ea** skloňujeme jako podst. jméno **idea** – *Guinea (Guineje i Guiney)*.
 8. Některá cizí jména se nesklonují – *Peru, Chile, Tbilisi, Baku*.

9. Úkol

Doplňte správný tvar sousloví Nová Guinea do vět :

Dovolenou jsme strávili v Odjížděli jsme neradi z

..... jsme si prohlédli i z vrtulníku. Sbohem, Těžko jsme se loučili

s Moje nejkrásnější vzpomínky se vážou k

10. Úkol

Jména a příjmení v závorkách dejte do správného tvaru :

Němečtí divadelníci nastudovali Fausta, největší dílo (Johann Wolfgang Goethe). V městské knihovně si můžeš vypůjčit díla (Puškin), (Dostojevskij), (Tolstoj), (Turgeněv), (Čechov). Opery a symfonie (Petr Iljič Čajkovskij) znějí na našich hudebních scénách. Znáte (Gustav Eiffel), tvůrce pařížské dominanty? Potkal jsi v (Halle) (Machiavelli)? Cesta pokračovala do (Baku), (Tbilisi) a (Jerevan). Četla jsem román Tichý Don od (Šolochova). Podívej se na básnické sbírky (Słowacki), (Ševčenko). Alexandr Makedonský měl znamenitého učitele (Aristoteles). Opera (Giuseppe Verdi) Nabucco se stala inspirací pro Hry bez hranic. Která matematická věta dostala název podle (Pythagoras)? Památník u (Thermopyly) připomíná hrdinství vojáků spartského krále (Leonidas).

11. Úkol

Slova v závorkách dej do správného tvaru :

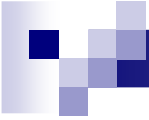
Herakles vysvobodil (Prometheus). Osudem (Achilles) bylo zemřít v Tróji. Vyprávěli jsme si o tragédiích (Sofokles), (Aischylos), (Euripides). Znáte sochy (Feidias), (Myron)? Za (Perikles) byla dovršena přímá otrokářská demokracie. Komédie o hrnci je od (Plautus). Jaká byla vláda (Nero)? Nejslavnějším obrazem (Sandro Botticelli) bylo Zrození Venuše. Kam byste zařadili (Jan Kochanowski)? Nejlepší a dodnes hranou komedií (Carlo Goldoni) je Poprask na laguně. Zapamatujte si dva římské básníky (Vergilius a Ovidius). V díle historika (Tacitus) o Germanii je zmínka i o našich nejstarších dějinách. Nevrátil jsi do knihovny román (Nikolaj Vasiljevič Gogol) mrtvé duše a hru (Alexandr Nikolajevič Ostrovskij) Výnosné místo.

12. Úkol

Dejte do správného tvaru slova uvedená v závorkách :

- a) O lidských vztazích pojednávají básně (Andrej Vozněsenskiĭ, Jevgenij Jevtušenko a Robert Rožděstvenskiĭ). Sledovali jsme pořad o (Rovníková Guinea). Americká ministryně zahraničních věcí navštívila (Severní Korea). Hlavním městem Keni je (Nairobi). (Ilias a Odyssea) připisují historikové (Homér). Pramení Amazonka podle nejnovějších poznatků v (Peru)? V (Chile) jsou bohatá naleziště ledku. Cestovní kancelář nabízela prohlídku přírodní rezervace v (Mali). Listy (Cicero) byly příkladem dokonalé latiny.

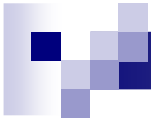

b) Název Nový svět od (Amerigo Vespucci [či]) se neujal. (Kryštof Kolumbus) byl udělen titul místokrále objevených zemí. Letadlo mělo přistát v (Dillí). V Itálii jsme viděli výtvarná díla (Michelangelo Buonarroti, Leonardo da Vinci, Raffael Santini, Tizian). Návštěvníci (Koloseum) v Římě užasnou nad jeho velikostí. Pojedeme na ostrov (Capri). Znáte písničku Děti z (Pierus)? Božská komedie (Dante Alighieri) má tři části : Peklo, Očistec, Ráj. U nás je známé absurdní drama (Samuel Beckett) Čekání na Godota. Světový ohlas získal román Doktor Živago od (Boris Pasternak).

13. Úkol (Zk : Cizí vlastní jména)

1. (Lev Nikolajevič Tolstoj) se podařilo ukázat duši ruského člověka.
2. Ze šesti symfonií (Čajkovskij) je nejznámější Patetická.
3. Za největší dílo (Johann Wolfgang Goethe) se obecně pokládá Faust.
4. Těžiště díla (Verdi) je v tvorbě operní.
5. Dědeček má v knihovně známé tragédie od (Aischylos, Sofokles a Euripides), z básní má Zpěvy pastýřské od (Vergilius) a Proměny od (Ovidius).
6. (Pythagoras) se připisuje objev tzv. Pythagorovy věty.
7. Četba (Odyssea) nás skutečně zaujala.
8. V (Guinea) je úřední řečí francouzština).
9. Delegace odcestovala z (Tbilisi) do (Baku).
10. Rádi posloucháme skladby (Petr Iljič Čajkovskij).
11. Řím byl založen (Romulus a Rémus).

CITACE :

KVAČKOVÁ, PhDr. Jaromíra. *Opakujeme češtinu v 8. ročníku (2.díl) : Přehled učiva, doplňovací cvičení, diktáty*. 1. Brno : Nová škola, 2001. 96 s. ISBN 80-7289-029-8.